

De ware vreugde bewaren

Jarenlang, vanaf ongeveer 1994, is Jean Brüll een belangrijke medewerker geweest in de Franciscaanse Beweging. Daar heeft hij de ware vreugde leren ontdekken. „Maar,” zegt Jean, „dat is een levenskunst die ik gevonden heb in mijn contacten met franciscaanse mensen.” Peter Vermaat gaat er met hem over in gesprek.

TEKST: Peter Vermaat

BEELD: Marleen Peeters

„Als kind in de oorlog was ik vreselijk naïef.”

Jean werd in 1932 geboren in Amersfoort als enig kind van een Limburgse vader en een Duitse moeder. Na twee jaar verhuisde het gezin naar Vreeswijk, waar zijn vader werk had gevonden bij de forten van de Hollandse Waterlinie. Toen de Duitsers in 1940 het land binnenkwamen, werd hij ontslagen en namen Duitse militairen de bewaking van de forten op zich. Maar Jean was er, al sinds zijn vader daar werkte, kind aan huis. Bovendien kon hij door zijn Duitse moeder Duits verstaan en het ook een beetje spreken. Als jochie van acht kon hij goed opschieten met de fortwachter. Hij mocht in diens roeiboot over de gracht varen, kon rustig doorgaan met eieren zoeken en naar vogels kijken. Zijn ouders vonden het maar niks. Je moest zo neutraal mogelijk blijven. „Als kind had je dat allemaal niet door. Ik was vreselijk naïef.”

Na de oorlog is Jean naar de Mulo gegaan. En daar begon het vele lezen en het schrijven van gedichten. Zijn eerste baan was op het gemeentehuis van Vianen. Daar werkte ook een vriend van de Nederlandse streekromanschrijver Herman de Man. Die gaf hem op een dag een koffer met streekromans. Antoon Coolen, Stijn Streuvels en nog veel meer. „Ik heb ze allemaal in één adem uitgelezen.”

In 1956 kwam hij bij de Spoorwegen te werken. In feite is Jean daar heel zijn leven, in verschillende functies, gebleven. Aanvankelijk deed hij op het hoofdkantoor in Utrecht de centrale inkoop voor de verschillende stations. Daarna controleerde hij de magazijnen van Maastricht tot Den Helder en werd hij, zoals hij het zelf noemde, een soort bouwpastoor die ervoor moest zorgen dat er nieuwe magazijnen kwamen. In 1964 werd hij uitgenodigd om deel te nemen aan de Spooracademie, de Hogere Bedrijfsschool van de Nederlandse Spoorwegen. „Ik was daar een uitzondering, want die opleiding was weggelegd voor mensen met een HBO- of universitaire achtergrond. Daar ontdekte ik wat ik had gemist. Studeren vond ik heerlijk.” Na die opleiding is Jean zich gaan bezighouden met managementtraining en -vorming binnen de NS. Hij ontwikkelde cursussen over het spoor voor academici, was eind jaren tachtig in Indonesië om daar te helpen het treinwezen goed op de rails te krijgen, en hij werd steeds meer gevraagd om te bemiddelen in conflictsituaties.

In zijn vrije tijd bleef hij lezen. Hij publiceert vanaf 1960 zijn dichtbundels als *Het kleine licht* (1960) en *Meneer Vestdijk spreekt u Pierre Kemp wel eens?* (1988) en wordt in zijn dichterschap vooral geïnspireerd door Pierre Kemp. „Pierre Kemp was voor mij een eyeopener. Zo speels en luchthartig als hij kon schrijven, vond ik geweldig.” Hij werd secretaris van het Herman de Man-genootschap en kwam in het bestuur van de Vestdijkkring, waarvan hij nog steeds erelid is.

In 1992 ging hij bij de NS met pensioen, waarbij hij een onderscheiding kreeg als Ridder in de Orde van Oranje Nassau. Tijdens de afscheidsreceptie kon hij het niet

laten ook zijn vrouw Annie de versierselen van de Civiele Wilhelmina Orde op te spelden. Een jaar later stierf zij. Sinds 1958 was hij met haar getrouwd. De jaren na Annie's dood beschrijft Jean als 'reddeloze jaren'. „Ik was in de rouw en ik wist niet wat ik met mezelf aan moest.” Op een dag fietste hij met een vriend uit Vught door het zuiden van het land. Tegen zes uur 's avonds kwamen ze in Megen aan. Jean zei tegen zijn vriend: „Als jij nou krentenbollen koopt, neem ik even een kijkje in de kloosterkerk.” De avonducharistie was net begonnen. De broeders vormden een kring op het priesterkoor en Loek Bosch wenkte hem erbij te komen staan.

Achter in de kerk lag een exemplaar van *Franciscaans Maandblad*. „Ik bladerde erin en mijn oog viel op een artikel van Hein Lagerberg over de cursus van Lieverlede. Daarin stond een leeftijdsdiscriminerende opmerking dat je niet ouder dan 45 jaar mocht zijn om deel te nemen. Ik kende Hein nog van mijn spoor-tijd en ik dacht, daar ga ik op reageren. Een paar dagen later belde Hein mij op en mocht ik ook deelnemen aan deze cursus. Dat was veel te vroeg voor mij. Ik was er nog niet klaar voor, maar het heeft me wel geholpen. Op een dag liep ik in Utrecht het kantoor van de Franciscaanse Beweging binnen. Daar ontmoette ik Ids Jorna. Het klikte meteen tussen ons. Het leek wel of ik een jongere broer had ontmoet. Ids en nog een paar franciscaanse mensen vroegen mij mee te gaan naar Graz voor een of andere christelijke conferentie. Deze ontmoetingen zijn voor mij een sociaal en emotioneel scharnierpunt geweest in mijn leven. Binnen de Franciscaanse Beweging ben ik mij gaan bezighouden met de boekenverkoop en met *Franciscaans Maandblad* en *Franciscaans Leven*. En langzaam realiseerde ik me, dat ik door mijn rouw heen raakte. Ik was ergens geland, werd hier welkom geheten en was zinvol bezig. Vervolgens heb ik zo'n vijf keer een pelgrimage naar Umbrië gemaakt, drie keer met een groep en een paar keer met Olga, mijn nieuwe vrouw. Mijn franciscaans engagement kan ik bijna niet onder woorden brengen. Het is meer een gevoel.

Toen ik lymfeklierkanker kreeg vroeg een dokter mij: 'Hoe gaat het?' Ik antwoordde: 'Goed. Ik voel me blij en gelukkig.' Dat is een soort ruimtelijk, lichamelijk gevoel. Ik weet natuurlijk wel dat ik ziek ben, maar ik realiseer me dat niet. Een verpleegster zei me: 'U doet alsof u niets

„Ik was ergens geland,
bij de Franciscaanse
Beweging werd ik
welkom geheten
en was zinvol bezig.”

mankeert,' waarop ik vroeg: 'Maar wat moet ik dan anders doen?' Ik heb mogen ontdekken dat dit misschien wel de ware vreugde is. Schreef ook Franciscus niet zijn Zonnelied op het toppunt van zijn ellende? De ware vreugde bewaren is een grote kunst. Ik heb dat mogen ontdekken bij de mensen die ik in de Franciscaanse Beweging heb ontmoet. Geen egotrippers. Het waren broeders en zusters voor mij.”

Toen ik afscheid van hem nam, vertelde Jean mij dat hij komende zondag alweer 15 jaar met Olga is getrouwd. „Vreugde ontdek je, door de mensen die je mag ontmoeten.”